

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет історії, політології та національної безпеки
Кафедра історії України та археології

СИЛАБУС

нормативного освітнього компонента

Україна в європейському історичному та культурному контекстах

галузі знань 01 Освіта / Педагогіка

спеціальності 014 Середня освіта (Географія)

освітньо-професійної програми

«Середня освіта. Географія. Економіка»

Силабус нормативного освітнього компонента «Україна в європейському історичному та культурному контекстах» підготовки бакалавра спеціальності 014 Середня освіта (Географія) освітньо-професійної програми «Середня освіта. Географія. Економіка» галузі знань 01 Освіта / Педагогіка.

Розробник: Денисюк Василь Іванович, кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України та археології

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми

доц. Ткачук Н.М.

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри історії України та археології
протокол № 1 від 30 серпня 2024 р.

Завідувач кафедри:

проф. Баран В. К.

І. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	галузь знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальність 014 Середня освіта (Географія), освітньо-професійна програма Середня освіта (Географія), освітній рівень бакалавр	Нормативна
Кількість годин / кредитів 90/3		Рік навчання 1
		Семестр 2
		Лекції 28 год
		Семінарські 24 год
		Самостійна робота 32 год.
ІНДЗ: немає		Консультації 6 год.
		Форма контролю: залік
Мова навчання		українська

ІІ. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

Викладач	Денисюк Василь Іванович
Науковий ступінь	кандидат історичних наук
Вчене звання	доцент
Посада	доцент кафедри історії України та археології
Телефон	+30663893490
e-mail	denysyuk.vasyl@vnu.edu.ua
Дні занять	http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi

3. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Анотація курсу. Освітній компонент *«Україна в європейському історичному та культурному контекстах»* належить до нормативних дисциплін, який формує системне уявлення про історію та культуру України у нерозривному зв'язку з європейським історично-культурним простором, вивчає, порівнює та переосмислює перебіг політичних, соціально-економічних та культурних процесів в Україні у європейському контексті, сприяє усвідомленню необхідності утвердження незалежної України та входу її як рівноправного партнера до Європейського Союзу.

Пререквізити: «Українська мова (за професійним спрямуванням)».

Постреквізити: «Педагогіка», «Правові основи громадянського суспільства», «Історична географія з основами етнографії».

4. МЕТА І ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА.

Мета ОК *«Україна в європейському історичному та культурному контекстах»* є ознайомлення здобувачів освіти з історією України у сукупності суспільних і культурних явищ і подій, у їхньому поступальному розвитку з історичними закономірностями складного процесу становлення та розвитку Української держави як європейської країни від найдавніших часів до наших днів.

Основними завданнями вивчення ОК *«Україна в європейському історичному та культурному контекстах»* є:

- надати здобувачам знання про основні напрямки, тенденції та закономірності становлення й розвитку української державності, розкрити їх органічну єдність і водночас специфіку в контексті європейської цивілізації;

- ознайомити студентів із новітніми досягненнями української та європейської історичної науки;

- навчити студентів вільно оперувати історичними та культурологічними категоріями й поняттями та розуміти їх генезу;

- сформувати у студентів уміння самостійно виявляти, вивчати й аналізувати історичні та культурні процеси, події та явища;
- виховувати у студентів почуття патріотизму, пошани до історичного минулого свого народу.

5. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ (КОМПЕТЕНТНОСТІ)

Інтегральна компетентність.

•ІК-1. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі середньої освіти, що передбачає застосування теоретичних знань і практичних умінь з наук предметної спеціальності, педагогіки, психології, теорії та методики навчання і характеризується комплексністю та невизначеністю умов організації освітнього процесу в закладах середньої освіти.

Загальні компетентності:

- ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово, до комунікації іноземною мовою за предметною спеціальністю.
- ЗК 7. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- ЗК 8. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та значення у розвитку суспільства, техніки і технологій.
- ЗК 10. Здатність поважати різноманітність і мультикультурність суспільства, усвідомлювати необхідність рівних можливостей для всіх учасників освітнього процесу.

Фахові і предметні компетентності:

- ФК1. Здатність перенесення системи наукових знань у професійну діяльність та в площину навчального предмету.

- ФК2. Здатність забезпечувати навчання учнів державною мовою.

- ФК4. Здатність формувати і розвивати в учнів ключові та предметні компетентності засобами навчального предмету та інтегрованого навчання; формувати в них ціннісне ставлення, розвивати критичне мислення.

- ФК8. Здатність до суб'єкт-суб'єктної (рівноправної та особистісно-зорієнтованої) взаємодії з учнями в освітньому процесі, залучення батьків до освітнього процесу на засадах партнерства.

- ПК6. Здатність встановлювати роль і місце України у сучасному світі в контексті географічних та економічних чинників її розвитку, аналізувати й пояснювати особливості геопросторової організації природи, населення і господарства України та регіону.

Програмні результати навчання (РН):

- РН2. Демонструє вміння навчати учнів державною мовою; формувати та розвивати їх мовно-комунікативні уміння і навички засобами навчального предмету та інтегрованого навчання.

- РН5. Вибирає відповідні форми та методи виховання учнів на уроках і в позакласній роботі; аналізує динаміку особистісного розвитку учнів, визначає ефективні шляхи їх мотивації до саморозвитку та спрямування на прогрес і досягнення з урахуванням здібностей та інтересів кожного з них.

- РН11. Виявляє навички роботи в команді, адаптації та дії у новій ситуації, пояснює необхідність забезпечення рівних можливостей і дотримання гендерного паритету у професійній діяльності.

- РН13. Демонструє знання основних положень нормативно-правових документів щодо професійної діяльності, обґрунтовує необхідність використання інструментів демократичної правової держави у професійній та

громадській діяльності та прийняття рішень на засадах поваги до прав і свобод людини в Україні.

6. СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лекції	Практ.	Самост.	Конс.	Форма контр./ Бали
Тема 1. Вступ. Історія та культура України у системі європейської гуманітаристики.	4	2		2		ДС
Тема 2. Старокиївська держава в історії середньовічної Європи.	7	2	2	2	1	ДС, Т, 5 балів
Тема 3. Галицько-Волинська держава – «Королівство Русі» та її культура.	7	2	2	2		ДС, 5 балів
Тема 4. Українські землі у складі Великого князівства Литовського	7	2	2	2	1	ДС, Т, 5 балів
Тема 5. Українські землі Речі Посполитої XVI – першої половини XVII ст.	7	2	2	2	1	ДС, 5 балів
Тема 6. Східноєвропейська криза і Визвольна війна в Україні середини XVII ст.	6	2	2	2		ДС, Т, 5 балів
Експрес опитування						ЕО, 15 балів
Тема 7. Руїна. Українські землі у європейській геополітиці (1658–1678)	4	2		2		ДС
Тема 8. Гетьманщина та інші українські землі в європейській геополітиці та культурі останньої чверті XVII–XVIII ст.	6	2	2	2		ДС, РМГ, 5 балів
Тема 9. Культурне життя українських земель у XVI–XVIII ст.: європейський контекст	7	2	2	2	1	ДС, 5 балів
Тема 10. Українські землі у складі Російської та	4	2		2		ДС

Австрійської імперії (кінець XVIII – початок XX ст.).						
Тема 11. Перша світова війна і Українська революція 1917–1921 рр.	6	2	2	2		ДС, Т, 5 балів
Тема 12. Українські землі міжвоєнний період (1921–1939 рр.).	7	2	2	2	1	ДС, Т, 5 балів
Тема 13. Україна в роки Другої світової війни (1939–1945 рр.).	6	2	2	2		ДС, 5 балів
Тема 14. Україна у післявоєнні роки та в період незалежності.	7	2	2	2		ДС, Т, 5 балів
Тема 15. Європейський вибір та євроатлантична стратегія сучасної України.	7		2	4	1	ДС, 5 балів
Експрес опитування						ЕО, 15 балів
Активність на заняттях						10 балів
	90	28	24	32	6	100

Методи контролю*: ДС – дискусія, Т – тести, РМГ – робота в малих групах, ЕО – експрес опитування.

7. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Самостійна робота передбачає опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу по кожній темі та навчальної літератури з переліку рекомендованої викладачем літератури відповідно до структури освітнього компонента. Загалом на самостійну роботу виділено 32 години.

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Вступ. Україна в контексті історії та культури Європи.	2
2	Старокиївська держава в історії середньовічної Європи.	2
3	Галицько-Волинська держава – «Королівство Русі» на історичній карті Європи.	2

4	Українські землі у складі Великого князівства Литовського	2
5	Українські землі Речі Посполитої XVI – першої половини XVII ст.)	2
6	Східноєвропейська криза і Визвольна війна в Україні середини XVII ст. (Хмельниччина 1648–1657 рр.)	2
7	Руїна: геополітичні та внутрішні причини	2
8	Гетьманщина та інші українські землі в останній чверті XVII – 80-х рр. XVIII ст.	2
9	Культурне життя українських земель у XVI – XVIII ст.	2
10	Українські землі у складі Російської та Австрійської імперій (кінець XVIII – початок XX ст.)	2
11	Перша світова війна і українські визвольні змагання 1914–1923 рр.	2
12	Україна у міжвоєнний період (1921–1939 рр.)	2
13	Україна у роки Другої світової війни (1939–1945 рр.)	2
14	Україна у післявоєнні роки та в період незалежності	2
15	Україна на шляху до Європейського Союзу	4
Разом		32

8. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання відбувається згідно Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки (2023 р.) <http://surl.li/iyfaee>.

Під час вивчення курсу передбачена можливість визнання отриманої здобувачем освіти неформальної освіти як оцінку з окремих тем згідно Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній,

неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки (2024 р.) <http://surl.li/aaakon>.

Політика щодо дедлайнів:

У випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття – на консультаціях (графік яких є попередньо узгодженим з викладачем) він має право відпрацювати пропущені заняття та добрати відповідну кількість балів, які були визначені на дану тему заняття.

Політика щодо академічної доброчесності:

Процес вивчення освітнього компонента здійснюється за умов дотримання здобувачами освіти та викладачем Кодексу академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки (2023 р.) <http://surl.li/ufpvnp>.

Списування під час контрольних робіт та заліку заборонені (в т. ч. із використанням мобільних пристроїв). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.

Політика оцінювання:

Запропонований курс оцінюється за накопичувальною системою. Максимальний бал який може отримати студент складає 100 балів, з яких 60 балів – за роботу на практичних заняттях (не більше 5 балів за роботу на одному занятті), 30 б. за експрес опитування (Експрес опитування може відбуватись в усній (колоквиум) чи письмовій (з тестовими чи творчими питаннями) формах.) (проводиться на 6 та 12 практичних заняттях по 15 б. за кожне) та 10 б. за активну роботу в аудиторії. Сума отриманих балів може бути зарахована як атестаційний бал за згодою здобувача. В разі незгоди його бали анулюються. У такому випадку атестація здійснюється в усній формі у вигляді заліку.

ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Шкала оцінювання знань студентів з дисципліни,

де формою контролю є залік

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано
82–89	
75–81	
67–74	
60–66	
1–59	Незараховано (необхідне перескладання)

Оцінювання знань здобувачів освіти здійснюється під час поточного контролю за результатами виконання тих видів робіт, які передбачені силабусом. У випадку, коли здобувач отримав менше 60 балів відбувається ліквідації викладачеві. Вона здійснюється через усне опитування:

1. Походження українського народу через призму європейського етногенезу.
2. Антична культура грецьких полісів Північного Причорномор'я.
3. Кочові цивілізації українського Степу: киммерійці, скіфи, сармати.
4. Київська Русь в історії середньовічної Європи.
5. Запровадження християнства та його вплив на політику та культуру Русі.
6. Європейський вектор у зовнішній політиці та династичні зв'язки Рюриковичів часів Київської Русі.
7. Галицько-Волинська держава – «Королівство Русі» у контексті середньовічної європейської історії та культури.
8. Українські землі у складі Великого князівства Литовського, Руського і Жемайтійського та Польського королівства.
9. Утворення Кримського ханату та його експансія на українські землі.
10. Культурно-просвітницька діяльність братств.
11. Козацтво в українській історії та культурі XVI – першої половини XVII ст. Європейські аналоги українського козацтва.
12. Гетьман Петро Конашевич-Сагайдачний та його діяльність.
13. Люблінська унія 1569 р.
14. Берестейська унія 1596 р.
15. Розвиток культури в Україні у другій половині XVI – першій половині XVII ст.
16. Східноєвропейська криза і Визвольна війна в Україні середини XVII ст. під проводом Богдана Хмельницького. Історичні передумови і причини Хмельниччини 1648–1657 рр.
17. Переяславсько-Московська угода 1654 р. та її оцінка в історіографії.
18. Міжнародна дипломатія Війська Запорозького доби Хмельниччини. Віленський договір 1656 р.

19. Геополітичні причини Руїни.
20. Гадяцький трактат Війська Запорозького із Річчю Посполитою 1658 р.
21. Військово-політичне протистояння в Україні періоду Руїни (1658–1678 рр.)
22. Міжнародні договори та поділ українських земель між іноземними державами у 60–80-х рр. XVII ст.
23. Українські землі у європейській геополітиці та культурі останньої чверті XVII – XVIII ст.
24. Гетьман Іван Мазепа і мазепинці.
25. «Балто-Чорноморська вісь»: шведсько-український союз 1708–1709 рр.
26. Пилип Орлик та його конституційний проєкт 1710 р.
27. Запорозька Січ у XVIII ст.
28. Правобережжя і західноукраїнські землі: гайдамацький і опришківський рухи.
29. Культурне життя в Україні у другій половині XVII–XVIII ст. Феномен козацького бароко.
30. Три поділи Речі Посполитої та їхній вплив на українські землі.
31. Наддніпрянська Україна у першій половині XIX ст.
32. Західноукраїнські землі у першій половині XIX ст. «Руська трійця».
33. «Весна народів» 1848–1849 рр. і українське національне відродження.
34. Кирило-Мефодіївське товариство.
35. Суспільно-політичне життя та національні рухи в Наддніпрянщині у другій половині XIX ст.
36. Реформи 60–70-х рр. XIX ст. та їхній вплив на розвиток Наддніпрянської України.
37. Західноукраїнські землі у другій половині XIX ст.
38. Класики української літератури, живопису, музики і театру другої половини XIX – початку XX ст.
39. Україна у Першій світовій війні.
40. Українські січові стрільці та їх культурно-просвітницька праця.
41. Українська революція 1917–1921 рр. УНР часів Української Центральної Ради.
42. Українська Держава у період гетьманату Павла Скоропадського 1918 р.
43. УНР часів Директорії, її внутрішня та зовнішня політика.
44. ЗУНР. Польсько-українська війна 1918–1919 рр.
45. Боротьба за соборність: Злука УНР і ЗУНР 22 січня 1919 р. та її історичне значення.
46. Українізація в радянській Україні у 20–30-х рр. XX ст.
47. Голодомор 1932–1933 рр. в Україні: причини та наслідки.
48. Економічна та національно-культурна політика Другої Речі Посполитої стосовно західноукраїнських земель.
49. Товариства «Просвіта», «Рідна школа» та їх роль в духовному і культурному житті краю.

50. Карпатська Україна в європейській геополітиці.
51. Радянізація в західноукраїнських областях у 1939–1941 рр.
52. Початок німецько-радянської війни 1941–1945 рр. Нацистський окупаційний режим в Україні (1941–1944 рр.).
53. Культурне життя в умовах нацистської окупації.
54. Рух Опору в Україні під час Другої світової війни. Українська Повстанська Армія та її боротьба.
55. Повторна радянізація західноукраїнських областей.
56. Відбудова народного господарства в УРСР у другій половині 40-х – на початку 50-х рр. XX ст.
57. Суть і зміст процесу «десталінізації» в УРСР у період хрущовської «відлиги».
58. Радянський тоталітаризм і національна культура в УРСР другої половини 1960-х – 1985 рр.
59. Дисидентський рух.
60. Горбачовська «перебудова» в Україні.
61. Утворення Народного руху України та інших політичних партій.
62. Історичні передумови проголошення незалежності України. Акт проголошення незалежності України 24 серпня 1991 р.
63. Економічний розвиток та культурне життя в незалежній Україні.
64. Будапештський меморандум 1994 р. про гарантії безпеки для України.
65. Незалежна Україна на міжнародній арені. Шлях до ЄС.
66. Європейський вибір і євроатлантична стратегія сучасної України.
67. Проблема вступу України до Європейського Союзу і Північноатлантичного альянсу (НАТО). Євромайдан – Революція гідності 2013–2014 рр.
68. Анексія Криму Російською Федерацією та її наслідки для загальноєвропейської системи безпеки.
69. Російсько-українська війна і європейська дипломатія.
70. Україна-Європа: основні тенденції політичного, економічного та культурного співробітництва у першій чверті XXI ст.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

ЛІТЕРАТУРА

1. Абдулаєва Г. Історія Криму. Коротка оповідь великого шляху. К.: Віхола, 2024. 224 с.
2. Бовуа Д. Трикутник Правобережжя: царат, шляхта і народ. 1793–1914 рр. К.: Клію, 2023. 872 с.
3. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної нації ХІХ–ХХ століття. Київ: Yakaboo Publishing, 2019. 656 с.
4. Грицак Я. Подолати минуле: глобальна історія України. Київ: Портал, 2021. 432 с.
5. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності / пер. з англ. Р. Ключка. Харків: Книжковий клуб «КСД», 2016. 496 с. URL: <https://croatia.mfa.gov.ua/storage/app/sites/21/Documents/serhii-plokhyy-the-gates-of-europe.pdf> (дата звернення: 28.08.2024 р.).
6. Плохій С. Лінія зіткнення. Нариси про минуле та сучасне України / Переклад В. Старка. Київ: Клію, 2024. 288 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0018369> (дата звернення: 28.08.2024 р.).
7. Смолій В., Степанков В., Горобець В., Чухліб Т. Дипломатія на «межі світу»: міжнародні відносини та зовнішня політика Української держави (ХVII ст. – 1750-ті рр.). Київ: Вид-во «AMENHOTEP», 2016. [е-видання]. URL: <https://www.academia.edu/23729857/> (дата звернення: 28.08.2024 р.).
8. Український Гетьманат: нариси історії національного державотворення ХVII-ХVIII ст. У 2 кн. Кн. 1 / Ред. кол.: В. Смолій (відп. ред.), О. Бачинська, В. Горобець, О. Гуржій, В. Матях, Ю. Мицик, В. Степанков, Я. Федорук, Т. Чухліб. К.: Інститут історії України, 2018. 610 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0013665> (дата звернення: 28.08.2024 р.).
9. Терещенко Ю. Україна та Європа: нарис історії від найдавніших часів до початку ХІХ ст. Київ: Темпора, 2024. 892 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0018418> (дата звернення: 28.08.2024 р.).

10. Plokhy S. The Gates of Europe: A History of Ukraine. New York: Basic Books, A Member of the Perseus Books Group, 2015. 432 p.

ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ:

11. <https://www.encyclopediaofukraine.com> – Internet Encyclopedia of Ukraine, hosted by the Canadian Institute of Ukrainian Studies.
12. <http://resource.history.org.ua/> – сайт Інституту історії України НАН України.
13. <http://archeos.org.ua/> – сайт Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України.
14. <http://litopys.org.ua/>, <http://izbornyk.org.ua/> – електронна бібліотека текстів, публікацій джерел та досліджень з історії України та історії української культури IX–XVIII ст.
15. <http://historians.in.ua/> – Історичний веб-портал Historians.in.ua.